

Test

March 23, 2022

Chapter 1

Introduction

Chapter 2

Orthography

This document tries to use a more or less consistent transliteration (romanization) of the Kabardian alphabet which is mainly a Cyrillic one. However, from time to time, Cyrillic texts will also appear, especially if its a copy and paste of larger texts.

The main goal of the transliteration is to be phonemically consistent and not phonetically.

Chapter 3

Verb

3.1 Intransitive monovalent

k^wa-n - "to go"

ʒa-n - "to run"

dʒag^w-ən - "to play"

sawdʒag^w - "I play"

wawdʒag^w - "you play"

madʒag^w - "he plays"

dawdʒag^w - "we play"

fawdʒag^w - "you play"

madʒag^w - "they play"

Chapter 4

Texts

4.0.1 The Parable

Лы гуэрым кьуитI иIэт, – жиIащ Хьисэ.

Къуэ нэхъыщIэм и адэм жриIащ: «Си адэ, мыткъум щыщу къыслтысыну Iыхьэр къызэт». Арати, адэм мыткъур яхуигуэшащ.

Зыкъом дэкIа нэужь, къуэ нэхъыщIэм иIэ псори зэщIикъуэри, хамэ къэрал гуэрым кIуащ. И мыткъур а къэралтым цхъэпсыншагъэкIэ цигъэкIуэдащ.

Псори фIэкIуэдауэ, а къэралым гъаблэшхуэ къыщыхури, щIалэр тхьэмышкIэ дьдэ хъуащ.

Апхуэдэу щыхъум, а къэралым щыпсэу лы гуэрым деж кIуэри, хуэлIыщIэну гурыIуащ. А лым ар игъэкIуащ и кхъуэхэр губгъуэм щригъэгъэхуну.

Кхъуэхэм я Iусым щыщ и ныбэ из ищIыну ехъуапсэрт лыщIэм, ауэ а Iусым щыщ зыми къритакъым

- (1) *Лы гуэрым кьуитI иIэт, – жиIащ Хьисэ.*

[I'ə g^warəm q^wəjt' jəʔat, – ʒəjʔa:ɕ həjsa]

Лы гуэр-ым кьу-и-тI и-Iэ-т, – ж-и-I-а-щ Хьисэ

man some-ERG son-CONNECT-two 3-have-past

‘

- (2) *Къуэ нэхъыщIэм и адэм жриIащ: «Си адэ, мыткъум щыщу къыслтысыну Iыхьэр къызэт». Арати, адэм мыткъур яхуигуэшащ.*

[q^wa naχəɕ'am jə a:dam ʒrəjʔa:ɕ: «səj a:da, məlk^wəm ɕəɕəw qəsləsənəw ʔəhar qəzat». a:ra:təj, a:dam məlk^wər ja:x^wəjg^waʃa:ɕ.]

‘

- (3)

[]

‘

4.0.2 Adyghe Nise

Адыгэ пшынэм щыгуыр кыпэджэмэ,
уoirэ, уoirэ, уойра,
Бжэлупэ джэгум кыуажэр зэхишэмэ,
Хьуэхьубжьэ усэр псэм зэхидзыжымэ,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
уoirэ, уoirэ, уойра.

Ей жи, адыгэ лъахэ,
Ей жи, ди хабзэ дахэ,
Дарий лэщхьэху, кьамэ лэпщэху,
Нэ фыщлэ нэху, джэгу умыпсэху,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ, уoirэ, уoirэ, уойра.

Хьэзыр лупэхуу ди щауэ уардэхэм,
уoirэ, уoirэ, уойра,
Ди лъэпкь гурыщлэр я уэредадэмэ,
Дыгьэр зэхьуапсэр я дыщэидэмэ,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
уoirэ, уoirэ, уойра.

Ей жи, адыгэ лъахэ,
Ей жи, ди хабзэ дахэ,
Дарий лэщхьэху, кьамэ лэпщэху,
Нэ фыщлэ нэху, джэгу умыпсэху,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
уoirэ, уoirэ, уойра.

Гъатхэм и дахэр уэрам кыдихьэмэ,
уoirэ, уoirэ, уойра,
Бжыхьэм и бэвыр жьэгум кыдилъхьэмэ,
Къалъхуа мазэщлэр и нэмыс щыпкьэмэ,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
уoirэ, уoirэ, уойра.

Ей жи, адыгэ лъахэ,
Ей жи, ди хабзэ дахэ,
Дарий лэщхьэху, кьамэ лэпщэху,
Нэ фыщлэ нэху, джэгу умыпсэху,
Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
уoirэ, уoirэ, уойра.

И фоужь матэр дадэ икьутэмэ,

уoirэ, уoirэ, уoirэ,
 Пшэплгыфэ лупэм хуахыр фоушхэмэ,
 Флыгъуэ кьепхыхыр уэшхыу кьытгешхэмэ,
 Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
 уoirэ, уoirэ, уoirэ.

Ей жи, адыгэ лъахэ,
 Ей жи, ди хабзэ дахэ,
 Дарий лэщхэху, кьамэ лэпцэху,
 Нэ флыцлэ нэху, джэгу умыпсэху,
 Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
 уoirэ, уoirэ, уoirэ.

- (4) *Адыгэ пшынэм цлыгур кьыпэдджэмэ*
 [a:dəʎa pʃənam ɕ'əg^wər qəpaɖʒama]
Адыгэ пшынэ-м цлыгу-р кьы-пэдджэ-мэ
Circassian accordion-ERG earth-ABS greet-if
 'If the Earth greets the Circassian accordion'
- (5) *Бжэлыпэ джэгум кьуажэр зэхушэмэ*
 [bʒaɭ^wəpa ɖʒag^wəm q^wa:ʒar zaχjəʃama]
Бжэлыпэ джэгум-м кьуажэр-р зэ-х-и-шэ-мэ
front_door_yard wedding-ERG village-ABS gather
 'If the wedding at the gate gathers the village'
- (6) *Хьуэхьубжэ усэр псэм зэпидзыжымэ*
 [χ^waχ^wbʒa wəsar psam zaɾjəɖʒəʒəma]
Хьуэхьубжэ усэ-р псэ-м зэ-п-и-дзы-жы-мэ
toast rhyme-ABS soul-ERG
 'If the soul replies to the toast rhymes'
- (7) *Адыгэ нысэ унэ идошэрэ*
 [a:dəʎa nəsa wəna jəɖawʃara]
Адыгэ нысэ унэ и-д-о-шэ-рэ
Circassian bride house
 'we bring home the Circassian bride'
- (8) *Ей жи, адыгэ лъахэ*
 [ej ʒjə a:dəʎa ɭa:xa]
 'Ey Circassian homeland'
- (9) *Ей жи, ди хабзэ дахэ*
 [ej ʒjə ɖjə xa:bʒa da:xa]
 'Ey our beautiful Habze'

- (10) *Дарий лэцхэху, къамэ лэпцэху*
 [da:ɾjə ʔaʧħax^w qa:ma ʔapʧax^w]
satin dagger
 ‘Ey Circassian people’
- (11) *Нэ фьццлэ нэху, джэгу умыпсэху*
 [na fʲətsʰa nax^w dʒag^w wəməpsax^w]
Нэ фьццлэ нэху, джэгу у-мы-псэху
eye black bright, play you-not-stop
 ‘bright black eyes, don’t stop playing’
- (12) *Хъэзыр лунэхуу ду цыуэ уардэхэмэ*
 [ħazər ʔ^wəpax^wəw djə ʧa:wa wa:rdaxama]

‘beautifully dressed young men’

- (13) *Ду лъэпкъ гурьццлэр я уэредадэмэ*
 [djə ʎapq g^wərəʧʰar ja: warejda:dama]
Ду лъэпкъ гурьццлэр-р я уэредадэмэ
our nation true-ERG their wedding song
 ‘If it is the song of my nation’
- (14) *Дыгъэр зэхьуапсэр я дыццидэмэ*
 [dɔkar zaχ^wa:psar ja: dɔʧajədama]
Дыгъэр-р зэхьуапсэр-р я дыццидэ-мэ

‘the gold engraving that the sun envies’

- (15) *Адыгэ нысэ унэ идошэрэ*
 []

‘

- (16) *Гъатхэм и дахэр уэрам къыдиххэмэ*
 [ɣa:tɬam jə da:ɬar wara:m qədəjħama]
Гъатхэ-м и дахэр-р уэра-м къы-д-и-ххэ-мэ
spring-ERG its beautiful-ABS street-ERG
 ‘

- (17) *Бжьыххэм и бэвыр жьэгум къыдилххэмэ*
 [bʒəħam jə bavər ʒag^wəm qədəjħama]
Бжьыххэ-м и бэв-ыр жьэгум-м къы-д-и-лххэ-мэ
fall its plentiful hearth
 ‘if the fall puts its plentifulness between the hearth’
- (18) *Къалхьуа мазэццлэр и нэмыс цыпкъэмэ*
 [qa:ʎx^wa ma:zaʧʰar jə naməs ʧəpɬama]

Къалгъхуа мазэцлэ-р и нэмыс щыпкэ-мэ
born new_m oon-ERG its honor excellent
 ‘

- (19) *Адыгэ нысэ унэ идошэрэ*
 []

‘

И фоужь матэр дадэ икьутэмэ,
 уoirэ, уoirэ, уойра,
 Пшэплгыфэ лупэм хуахьыр фоуцхэмэ,
 Фыгъуэ кьепхыыхыр уэшхыу кьыттешхэмэ,
 Адыгэ нысэ унэ идошэрэ,
 уoirэ, уoirэ, уойра.

- (20) *И фоужь матэр дадэ икьутэмэ*
 [jə fawwəʒ ma:tar da:da jəq^wətama]
И ф-о-ужь матэ-р дадэ и-кьутэ-мэ

‘

- (21) *Пшэплгыфэ лупэм хуахьыр фоуцхэмэ*
 [pʃapɫəfa ɽ^wəpam x^wa:ħər fawwəʃħama]
Пшэплгыфэ лупэ-м хуах-ьыр ф-о-уцхэмэ

‘if the fall puts its plentifulness between the hearth’

- (22) *Фыгъуэ кьепхыыхыр уэшхыу кьыттешхэмэ*
 [qɑ:ɫx^wa ma:zaʃar jə naməs ʃəpɫama]
Къалгъхуа мазэцлэ-р и нэмыс щыпкэ-мэ
born new_m oon-ERG its honor excellent
 ‘

- (23) *Адыгэ нысэ унэ идошэрэ*
 []

‘

- (24) *ghatsws’i ghatswgi iktzharta*
 []
ghatsw-s’i ghatsw-gi iktzharta

‘18 wolves have (just) attacked us’ (lit. eleven wolves and seven wolves attacked us)